

2. Горішна О.В. Вплив нітратного забруднення питної води на формування метгемоглобінемії у дітей. /Горішна О.В. — Полтава, 2006 — 78 с.
3. Сич З.Д. Гармонія овочевої краси та користі. / Сич З.Д. — К.: «Арістей», 2005. - 192 с.

ЛІКАРСЬКИЙ ПОТЕНЦІАЛ НАЙПОШИРЕНІШИХ ЛУЧНИХ ВИДІВ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЧАСТИНИ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Орлова Л.Д., Бутенко Я.В., Севертока О.С.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Кожний народ, залежно від географічних умов, в яких він живе, має свої лікарські рослини, і у всіх народів загальне число рослин, які користувалися славою лікувальних, доходило приблизно до трьох тисяч.

По мірі зростання культури, інтелекту, ерудиції і прогресу людства почали з'являтися науки, і однією з перших наук виникла медицина. Наукова медицина багато що відкинула як непотрібний баласт, некорисне для лікування, а ще більше піддала сумніву. У результаті виявилось, що загальне число рослин, які з тих чи інших причин можна зарахувати до лікарських, не перевищує 500 [4].

На жаль, останнім часом, швидко зменшуються запаси цілющих рослин, які використовуються в медицині для лікування різних захворювань. Одними із головних причин збіднення природних ресурсів лікарських рослин є те, що населення та заготівельники далеко не всюди і не завжди дотримуються правил, норм їх заготівлі та знищення природних місць зростання багатьох представників флори[3].

У результаті проведених досліджень в околицях с. Засулля Лубенського району і с. Попівки Миргородського району Полтавської області нами були виявлені спільні найбільш поширені рослини, які мають лікарські властивості. Їх перелік наводимо нижче.

Кульбаба лікарська (*Taraxacum officinale* Wigg.) — свіжі її корені споживають для збудження апетиту і покращення травлення, в тому числі для покращення секреторної і моторної діяльності шлунку, для підвищення жовчовідділення і секреції травних залоз. Як самостійно, так і в суміші з іншими жовчогінними засобами застосовують при холециститах.

Полин звичайний (*Artemisia vulgaris*). Його корені вживають при епілепсії, судомомах, конвульсіях, розладі нервової системи, а також при болісних менструаціях (аменореї), для прискорення пологів, як знеболюючий засіб, при туберкульозі легень, як глистогінний засіб, для лікування алкоголізму. Також він заспокоює центральну нервову систему [2]. Чай з листків полину має стимулюючу й тонізуючу дію [3].

Березка польова (*Convolvulus arvensis* L). Препарати з неї мають анестезуючі, протизапальні, кровоспинні, послаблюючі властивості, крім того, мають гіпотензивну, бронхолітичну, жовчогінну здатність.

Горошок мишачий (*Vicia cracca* L). У народній медицині застосовують як пом'якшувальний, ранозагоювальний, кровоспинний засіб.

Конюшина лучна (*Trifolium pratense* L). Допомогає при кашлі, гарячці, ревматизмі. Припарки з відваром листків прикладають до опіків і ран, а свіжий сік рослин використовують для лікування алергічних захворювань.

Зірочник середній (*Stellaria media* L). Використовують як приправу для салатів, при різних шкірних захворюваннях, порізах, а теплі ванни з настоєм трави допомагають при набряках кінцівок.

Коронарія зозуляча (*Coronaria flos-cuculi* L). Народна медицина рекомендує препарати коронарії при жовтяниці, болях у ділянці нирок, бронхітах

(особливо при великій кількості харкотиння), маткових кровотечах, болючих менструаціях, а також як потогінний і протиревматичний засіб. Вважають, що чай з трави допомагає при безплідді. Зовнішньо настої коронації застосовують для промивання ран, компресів при шкірних захворюваннях, чиряках, виразках і наривах [2].

Куколиця біла (*Melandrium album* (Mill) Garcke, притаманні заспокійливі, знеболюючі, кровоспинні, пом'якшувальні, протизапальні та снодійні властивості. У народній медицині настій трави вживають при безсонні, а відвар коренів — при серцебитті, суглобовому ревматизмі та захворюваннях нирок.

Собача кропива п'ятилопатева (*Leonurus quinquelobatus* Gilib). Використовують при послабленні серцевої діяльності, неврозі серця, шлунково-кишкових та нервових хворобах, головних болях, катарах легень, при застарілому кашлі. Нею лікують ревматизм, водянку, застосовують як сечогінний засіб і засіб, що регулює менструальний цикл.

Жовтець повзучий (*Ranunculus repens* L.). У зв'язку з великою отруйністю цю рослину вживають в основному зовнішньо як ранозагоювальний, вижачний та бактерицидний засіб при золотусі (для прискорення дозрівання наривів) та фурункульозі. Застосовують свіже добре зім'яте листя, накладаючи на рани.

Пирій повзучий (*Elytrigia repens* (L.) Nevski). У народній медицині кореневища радять вживати при хворобах дихальних шляхів і нирок, як кровоочисний засіб, при нічному нетриманні сечі, при частковій втраті зору, при туберкульозі легень, жовтяниці, порушенні менструального циклу, ревматизмі, при венеричних хворобах, водянці, каменях в сечових і жовчних шляхах, рахіті, фурункулах запаленнях сечового міхура та геморої [1].

Кропива жалка (*Urtica urens* L.). Препарати застосовують при атеросклерозі, кровотечах, залізодефіцитній анемії, захворюваннях дихальних шляхів, гастритах, гепатитах, холециститах, набряках, нирковокам'яній хворобі, ревматизмі, подагрі, виразковій хворобі дванадцятипалої кишки і шлунка, цукровому діабеті, дерматиті, екземі, гнійних ранах і виразках, плішивості, пухлинах селезінки [2].

Подорожник середній (*Plantago media* L.). Відвар із листя подорожника призначають при бронхітах, туберкульозі легень, коклюші, пневмосклерозі та інших захворюваннях дихальних органів, що супроводяться виділенням густих секретів, при катарах шлунка з недостатньою кислотністю, гострих шлунково-кишкових захворюваннях.

Перстач гусячий (*Potentilla anserina* L.). Використовують у народній медицині його болетамувальні, в'язучі, кровоспинні й «кровоочисні» властивості, здатність підвищувати діурез, стимулювати виділення шлункового соку і жовчі, регулювати функціональну діяльність товстої кишки й запобігати запорам.

Грицики звичайні (*Capsella bursa-pastoris* L. Medik). Застосовують для зупинки кровотечі різного походження. Молоде листя додають у лікувально-профілактичні салати [4].

Деревій майже звичайний (*Achillea submillefolium* L.). Траву використовують як харчовий барвник у кондитерських стравах. У медицині частіше застосовують при кровотечах, ревматизмі.

Звіробій звичайний (*Hypericum perforatum* L.). У науковій медицині використовують як протизапальний і тонізуючий засіб при кровохарканні, кашлі, проносах, колітах, хворобах печінки, для укріплення ясен. Звіробієм лікують стоматити, гайморити, фарингіти, молочницю у дітей.

Тонконіг лучний (*Poa pratensis* L.). Вживають при задушливому кашлі, а також як тонізуючий, пом'якшувальний і серцевий засіб [3].

Таким чином, виявлені та описані нами рослини належать до наступних фармакологічних груп: антисептичні (8), загально тонізуючі (7), знебо-

лювальні (6), жовчогінні (6), нормалізуючі мікрофлору кишечника (5), кровоспинні (4), спазмолітичні (3), серцево-судинні (3), підвищуючі апетит (3), знижуючі артеріальний тиск (2), антигельмінтні (1).

Отже, знайдені рослини мають велике значення у лікуванні цілого ряду хвороб. Незважаючи на інтенсивний розвиток хімії, ці рослини й досі є цінними джерелами лікарської сировини[1].

Збільшення природних запасів лікарських рослин повинна стати справою всіх. Для цього необхідно всюди виявляти місця поширення видів лікарських рідкісних рослин, складати їхні списки, визначати площу їх популяцій та проводити постійні моніторингові популяційні дослідження. Важливо знати де вони зростають, особливості росту й розвитку, шляхів розмноження. Збільшити численність лікарських рослин можна підсіванням насіння в природні умови їх зростання, шляхом введення в культуру з подальшою реінтродукцією, використання сучасних біоінженерних методів мікроклонального розмноження рослин тощо [4]. Також потрібно постійно проводити роз'яснювальну роботу серед населення, учнівської молоді тощо.

Література

1. Лікарські рослини і їх застосування / М.С. Харченко, А.М. Карамішев, В.І. Сила, Л.Й. Володарський. — 2-е вид. випр. и доп. — К.: Здоров'я, 1981. — 231 с.
2. Орлова Л.Д. Масова частка пирію повзучого (*Elytrigia repens* (L.) Nevski в травостой лучного фітоценозу околиць с. Попівка Миргородського району Полтавської області / Л.Д. Орлова, Я.В. Бутенко // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (присвячена 100-річчю від дня народження Д.С. Івашина, ботаніка, флориста, еколога) / За редакцією М.В. Гриньової. — Полтава: Друкарська майстерня, 2012. — 126 с.
3. Орлова Л.Д. Найбільш поширені бур'яни на луках околиць с.Засулля Лубенського району Полтавської області / Л.Д. Орлова, О.С. Севертока // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (присвячена 100-річчю від дня народження Д.С. Івашина, ботаніка, флориста, еколога) / За редакцією М.В. Гриньової. — Полтава: Друкарська майстерня, 2012. — 126 с.
4. Харченко М.С. Лікарські рослини і їх застосування в народній медицині / М.С. Харченко, В.І. Сила, Л.Й. Володарський. — Київ: Здоров'я, 1971. — 333 с.

СТАН ПРООКСИДАНТНО-АНТИОКСИДАНТНОЇ СИСТЕМИ В ПУХЛИНІ ТА НОРМАЛЬНІЙ ТКАНИНІ

Годованчук М.Л.¹, Гордієнко Р.В.¹, Чеботар Л.Д.¹, Цебржинський О.І.²

¹Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського

²Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка

Різноманіття літературних даних стосовно зсувів прооксидантно-антиоксидантного гомеостазу можливо зв'язати з генезом пухлини та стадією її росту. Генез пов'язаний з ініціацією онтогенезу активними формами кисню, радіоопроміненням, вірусами, хімічними канцерогенами, перещеплюваними пухлинами, спонтанним утворенням пухлин.

Для уточнення стану вільнорадикального перекисного окиснення та антиоксидантного захисту були використані білі миші лінії Balb/c, у яких рано спонтанно утворюються пухлини. Аналізу підлягали пухлини на сполучно-тканинних утвореннях та сусідніх здорових ділянках на 150 день життя. Визначали концентрацію вторинного продукту пероксидації малонового діальдегіду та активності каталази та супероксиддисмутази. Крім того, частина мишей отримувала мелатонін, друга частина — тріовіт з кверцетинном, третя — перок-